

AZ OLVASÁSI MOTIVÁCIÓ MÉRÉSE: EGY EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN VÉGZETT PILOT VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

Szenczi Beáta

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: motiváció, olvasás, mérőeszközfejlesztés

Az olvasási motivációt a nemzetközi szakirodalom képességspecifikus motívumok összességéként értelmezi. Sokösszetevős rendszer, komponensei mindazok a motívumok, amelyek az olvasási tevékenység megindításában és fenntartásában szerepet játszanak. A kezdeti kutatások egy-egy motívumot vizsgáltak és értelmeztek az olvasásra vonatkozóan, az olvasás hátterében álló teljes motívumrendszer, a komponensek listája és a közöttük lévő kapcsolatrendszer ugyanakkor mindezidáig ismeretlen. Az olvasási motiváció fejlesztése ugyanakkor fontos feladatként jelentkezik, minthogy az olvasás iránti motiváltság jó előrejelzője a szövegértés fejlettségének, ugyanakkor a fejlett szövegértési képesség önmagában nem jár együtt magas fokú motiváltsággal. A motívumrendszer feltárása az olvasási motiváció fejlesztésének alapfeltétele.

Kutatásunk célja, hogy az olvasási motiváció sokösszetevős rendszerként való vizsgálatának lehetőségeit feltárjuk. Egy hazai és külföldi mérőeszközökből adaptált kérdőívtételeket tartalmazó mérőeszköz kipróbálására vállalkozunk, mely az olvasási motiváció szakirodalmi által leggyakrabban tárgyalt hat komponensét vizsgálja: olvasás énkép (Cronbach- α : 0,83), olvasás attitűdök (Cronbach- α : 0,72), az olvasás szociális motívumai (Cronbach- α : 0,77), az olvasás gyakorlati értéke (Cronbach- α : 0,67), olvasás közben átélt flow élmény (Cronbach- $\alpha_{szabadidős}$: 0,88; Cronbach- $\alpha_{tudásszerző}$: 0,88) és az olvasási kudarcok attribúciói. Öt motívum vizsgálatára ötfokú Likert-skálás kérdőívtételeket használtunk, az attribúciók felmérésére nyílt végű kérdést alkalmaztunk. Mintánkban 85 egyetemista ($n_{fiú} = 27$, $n_{lány} = 58$) vett részt. Az adatfelvételre 2010 február elején került sor.

Eredményeink szerint a mérőeszköz egy skála kivételével alkalmas az említett motívumok mérésére. Az olvasás gyakorlati értéke skálán kívül a faktoranalízis alátámasztotta a skálák létezését, a reliabilitásmutatók megfelelőek. A gyakorlati érték skála és a hozzá tartozó kérdőívtételek újragondolása a faktoranalízis és a reliabilitásmutatók alapján indokolt lehet. A motívumok között közepes és erős szignifikáns összefüggések állnak fenn ($r=0,3-0,7$), a szabadidős és tudásszerző olvasás közben átélt flow-élmények gyakorisága között azonban nem találtunk összefüggést. Szignifikáns nemek közötti különbség mutatható ki az énkép (fiúk: 3,89, lányok: 4,2), az attitűdök (fiúk: 3,36; lányok: 3,66) és a szociális motívumok (fiúk: 3,25; lányok: 3,66) esetében.

Az elemzések igazolták, hogy az olvasási motiváció sokösszetevős rendszer, melynek komponensei egymással szoros kapcsolatban állnak. Kutatásunk eredményeként az olvasási motiváció említett összetevőinek vizsgálatára alkalmas mérőeszköz jött létre. További kutatási feladatként jelentkezik az olvasásban szerepet betöltő egyéb motívumok feltárása és a közöttük lévő kapcsolat- és hatásrendszerek vizsgálata.